

in ga držé na prsih, ne da bi mogli priti k besedi; potem rekó: „Spat, hitro, dete moje, pojdi spat, da se odpočíneš! Nesi ga na posteljo!“ — Oče ga primejo za rame, nesó v njegovo sobo, položé na posteljo, v jedno mer ljubkujoč in božajoč ga in popravljaje mu blazino in odejo. „Hvala oče, hvala vam,“ hiti sinék ponavljat, „hvala; le pojdite spat sedaj, jaz sem zadovoljen, pojdite spat, oče!“ Ali oče ga hočejo videti spečega, sedejo poleg postelje in podajo mu roko, rekoč: „Zaspi, zaspi, sinček moj!“ In Julij utrujen, zaspi naposled in spi mnogo ur, veseleč se prvič po tolikih mesecih mirnega spanja, sanjaje prijetne sanje. Ko je vže solnce v sobo posijalo, odpre oči, začuti najprvo in potlej še le zagleda pri prsih na posteljin rob naslonjeno belo glavo očeta, ki je noč tako prebil in še spal, s čelom na njegovem srci.

(Iz *Edmondo de Amicis-ove knjige „Srce“* prevél P. B.)

Miloš Obilić.

(Po srbskih narodnih pesnih spisal Fr. Hubad.)

(Dalje.)

3. Miloš Obilić in zmaj.

a Kaldak planini je bilo jezero, kamor so gonili pastirji svoje črede na vodo, kjer so si gasile žejo ptice in zverine. Na jedenkrat pa prileti zmaj izpod neba, izbere si jezero za dom in kolje živino, ki je tu sem hodila pit ter lovi ptice in zverino, ki si je hotela gasiti žejo z hladno vodo. Zatorej nastane velika nevolja mej ljudmi, ker niso mogli puščati svoje živine na pašo. Kmalu je bila planina pusta, ker si nihče ni upal na njo.

Nekega dne prileti sokol na planino. Žejen, želi se napiti, ali zmaj prileti in ga hoče požreti. Prestrašen vzleti sokol na jelino vejo in toži: „Bog moj mili! imeli smo vode dosti, da smo se napajali in kopali v jezeru. A sedaj biva zmaj v vodi, žré konje in junake. Še Vile se ne brigajo za nas, a junaka ni mej nami, da bi se mogel meriti z zmajem. Kraljevič Marko je sicer dober junak, ali on poseda po krčmah in pije vino; pomagati nam ne more, ker seka arabske glave in brani kraljevino.“

Vila izpod oblakov pa čuje sokolovo tožbo in mu reče: „Ne toži, sivi sokole! Pobratina imam; nad Miloša ga ni junaka. Hitro ti ga pokličem, da vas reši hudega zmaja.“

Hitro napiše pismo ter ga dá sokolu, naj ga nese Milošu. Sokol razpné peroti, zleti s pismom v kljunu v Prizren in ga vrže Milošu v naročje. Junak se začudi, ko mu pade list na kolena, hitro ga odpečati in bere: „Oj Miloš, pobratim dragi, priđi na Kaldak planino! Zmaj je priletel v jezero, ne pušča piti ne zverini ne živini. Priđi in ubij ga, vraga!“

Komaj prebere junak pismo, skoči na noge, reče svojemu slugi Milovanu, naj pripravi Ždralina, opase svitlo sabljo, obesi topuz na sedlo, zgrabi kopje v roko pa skoči na konja. Z ostrogami spodbode Ždralina in jaha naravnost na planino. Na planini skoči s sedla, napije se vina in počije. Potem goni konja tri dni po planini in išče jezera. Četrto jutro začne strašno rjovenje.

Zatorej požene Ždralina proti onej strani in pride do jezera. Zmaj je bil ujel ravno jelena, ki je bil prišel pit. Jelen je hotel uteči, ali zmaj ga zgrabi za zadnji nogi in požrè živega. Ali rogovi so bili preveliki, zasadé se z maju v čeljusti, da ne more požreti jelena. Ne more ga spraviti niti v sebe niti iz sebe. Zmaj in jelen tulita strašno; ostudna pošast se valja po travi, ter si ne more pomagati.

Junaku zatrepeče srce v prsih, ko zagleda zverino; celó Ždralin se ustraši in noče naprej. Ali Miloš mu zasadi ostroge v stran, da zdirja proti jezeru. V desnej roki zavihiti junak kopje in ga vrže z maju v bok. Ali kakor bi bilo naletelo na kamenje, pade kopje na tla; zmajevih luskin ni moglo prebosti. Potegne toraj topuz s sedla in začne mlatiti po pošasti. Ali kakor jeklo bobni truplo zmajevo, nič mu ne more; komaj je ubranil Ždralina, da ga ni zadel rep strašne zverine.

Ves osupel se ustavi Miloš. Za nekaj časa ga obide misel, kaj bi še le bilo, ako bi pošast ne imela jelena v gobcu. Nič mu ne bi pomagalo junaštvo, poginoti bi moral s konjem vred.

V tej stiski se oglasi Vila izpod oblakov: „Miloš, pobratime mili! Potegni sabljo, katero sem ti dala. Ona seka trdo jeklo; ž njo pogubiš z majo!“

Miloš se ojunači. Kakor blisk potegne sabljo iz nožnice, nažene Ždralina proti z maju ter z jednim mahom preseka pošast na dvoje. Ali jelen tuli še vedno v zmajevem gobci, zato udari drugič po glavi in oprosti jelena, da zbeži v gozd. Miloš pa zapoje veselo pesen:

„Ne bojte se, ptice sokolice
Niti druge ptice iz gorice,
Niti druge zveri na planini.
Le hodite na vodo studeno,
Ter na vodi umivajte lice,
Se napijte studene vodice.
Ljutega pogubil sem vam z majo,
Z majo lačnega v jezeru;
Ako Bog dá, in je sreča mila,
Se vam z majo ni več bati!“

Na to mu odpevajo ptice z gôre:

„Bog ti dal, vojvoda Miloše,
Junaški spomin naj ti ostane,
Mej brati, mej vsemi Srbi.
Tebe naj se spominajo Srbi
Dokler sije žarko solnce, mesec.“

V tem prileté tudi Vile nadgorkinje, obdarujejo junaka z lepimi darovi, a on nasadi zmajevo glavo na kopje in veselo odjaha domóv.

4. Miloš Obilić reši vilo.

Nekdaj se spomni Obilić Vile Jerusavlje in se odpravi na Šargan planino, da bi jo obiskal. Vesel je skakal Ždralin po tri kopja na visoko in po štiri kopja daleč, ker mu je bil obljubil gospodar, da ga bode napojil na planini iz jezera, v katerem si umivajo Vile svoje lice. Kmalu sta bila na

gori. Prideta do jezera. Ali okolo jezera je trava poteptana in dolgi lasje leže raztroseni po njej. Miloš pobere lase in vidi, da so od čistega zlatá. Po tem spozna, da so Vilini. Začudi se junak, napoji konja, kar zasliši tožen glas, kakor bi tožila kukovica ali lastovica. Skoči toraj na konja in zdirja za glasom.

Ko pridirja vrhu planine do visoke jele, zagleda krasno Vilo pod drevsom. Roki ste jej zvezani, za zlate lase je privezana za jelo, solze kakor biseri jej tekó po lici v zeleno travo. Žalostna toži: „Joj meni, mila moja majka! Prišla sem v sužnjest roparja Ibra, pa ni junaka, kateri bi me rešil!“ Okolo jele je ležalo in sedelo trideset junakov, roparjev, in njih glavar Ibro mej njimi. Ta pije hladno vino in napija Vili: „Zdrava, Vila iz planine! Od zdaj mi bodeš žena!“

Obilič nažene svojega konja proti roparjem in jih pozdravlja. Vsi odzdravljajo samó Ibro molči. Vila ga pa zapazi in zavpije: „Kje si, Miloš, po Bogu mi brat? Nisva se videla prej, nisva se pobratila, ali poznam te po tvojem junaštvu. Prosim te kot brata svojega, ne puščaj me v turških rokah!“

Miloš se obrne proti Ibru in reče: „Po Bogu mi brat; daj mi Vilo nagorkinjo!“ Ibro ga pa jezno pogleda in pravi: „Oj ti bedak, vojvoda Miloš, ne brigaj se za tuje žene! To ni Vila nagorkinja, to je žena moja!“ Miloš: „Ibro, daj mi Vilo; dam ti sto cekinov za-njo!“ — Ibro: „Novcev in cekinov imam dosti, ne dam je za tri hiše polne zlatá.“ — Miloš: „Daj mi Vilo, dam ti tristo cekinov!“ — Ibro: „Ne govori dalje! Ako skočim na nogi, odsekam ti glavo. Udavim te kakor jastrebo goloba.“ Na to spodbode Miloš konja in zavpije: „Zdrav mi bodi, delibaša*) Ibro! Brez prevare! Če si junak, pripravi se na boj! Poskusil bodem sabljo nad teboj!“

Vsi junaki skočijo k višku, začne se boj. Miloš potegne sabljo in kmalu poseka vseh trideset. Na to skoči proti Ibru, zgrabi ga z jedno roko za prsi, z drugo ga pa udari v obraz, da mu izbije štiri zobe in se mu polije črna kri po obrazu. Na to mu zveže roki na hrbet od laktov do prstov tako trdo, da mu lije kri izpod nohtov.

Potem odveže Vili Ikoniji zlate lase od jele in jej razveže roki. Ona ga začne prositi: „Ne puščaj Ibra živega, pogubi ga!“ Miloš pa odgovori: „Ne boj se, posestrima! pogubim ga, kadar se odpočijem in napijem vina.“ Nato sede pod jelo, nasloni se nanjo in Ikonija mu natoči vina. On jej napije: „Zdrava mi bodi, sestra mila! Na zdravje tebi in meni, in najinemu pobratinstvu. Danes sva se pobratila; bilo nama srečno in častito v sreči in v nesreči!“ Potem izpije vino pa skoči na nogi, potegne sabljo in odseka Ibru glavo ter jo natakne na jelino vejo. Zasede konja, posadi Ikonijo pred sé na sedlo in zdirja k jezeru. Tam sedeta na travo in Ikonija zapoje: „Kje si, majka mila? Da bi videla, kako je rešil Miloš tvojo hčerko!“ Kmalu sliši mati te besede, hitro prileti in se začne zahvaljevati junaku za rešitev hčerke svoje ter ga vpraša: „Kaj bi imel najraje? S čim bi te darovala?“ Junak jej odgovori: „Pomajka moja, najraje imam, da me slavijo ljudje in se me spominajo ter mi prideš na pomoč, kadar bodem v opasnosti (nevarnosti).“ Vesela mu obljubi to Vila, pa mu podari zlato škatljico, v katerej je bil drag

*) Glavar junakov.

kamen in reče: „Posinek moj, vzemi še to; dalo ti bo sreče na junaštvu, ali nikomur ne pripoveduj!“

Poslové se in vsak otide na svoj dom.

5. Miloš in triglav Arabec.

Kmalu se je pokazala prilika, da je Vila izpolnila svojo obljubo.

Banoviča Strahilo, še le dvanajst let starega junaka, dala je bila mati Relji krilatemu, glasovitemu junaku, naj nauči mladeniča sukati sabljo, brzdati konja in vsega junaštva. Relja uči najprej svojega učenca na domu, potem ga pa vzame sè seboj in potuje ž njim po srbskej zemlji, da ga seznaní z junaki. Nekega dne ju pa napade na potu triglav Arabec. Začne se boj in sovražnik ujame Reljo in njegovega varovanca. Zveže in ju žene na Šaro planino, na široko polje Orahovo. Tam se ustavi poleg hladne vode.

Vila zagleda nesrečna junaka, pa zavpije s planine proti Prizrenu: „Oj Miloš, mili mi pobratim, kje si? Triglav Arabec s petsto tovariši je ujel Reljo krilatega in Banoviča Strahilo. Ali hočeš v boj za nju?“ Miloš je sedel ravno pri zajutreku, ko sliši Vilin glas. Skoči na nogi ter pokliče svojega slugo Milutina, naj mu osedla Ždralina. Sam pa opase britko sabljo, vzame svojo težko topuzino, pomoli se Bogu, poslovi se od svojih, skoči na konja in zdirja proti Šari planini. Tu ga sreča Vila, pozdravi ga in reče: „Z Arabcem je petsto junakov. Teh se ni bati. Črni Arabec je pa strašen. Tri glave ima in tri sablje nosi ob pasu. Črn mu je obraz, beli zobjé mu reže iz ust, oči ima krvave, da se plašijo ptice pred njim. Še gledati ga ni mogoče, kaj še le bojevati se ž njim. Jaše pa kobiló, ki je hitra kakor lastavica, in ni ga konja, ki bi jo dotekel.“

Junak se pa ne prestraši, poslovi se od posestrime ter zdirja proti Orahovu.

Ko ga ugledajo sovražniki od daleč, zasédejo konje in mu jášejo naproti. Kadar se mu približajo, zavpije Arabec nad njim: „Dobro da si prišel, tu najdeš družbo, vas vse tri bodem gnal v temnico na jednom konopci!“ V svojej oholosti pa ne pristavi: ako Bog dá! „Ko sva se srečala prvič v Primorji,“ nadaljuje Arabec, „bežal sem pred tebój; a danes ne bežim, če tudi poginem. Glej, tri sablje imam ob pasu, jedna je bila magjarskega bana, druga Maltij-skega kralja, a tretja je Arabova; s to ti bodem odsekal glavo!“ — Svoje tová-riše pošlje na stran a on napade Miloša. Najpred se poskusita z buzdovanoma. Ali oba sta bila tako spretna, da sta prestregla vsak udarec drug drugemu. Ko v tem boji ne zmaga nobeden, vržeta buzdovana v travo in zgrabita sablje. Mahata nekaj časa, in Arabec zadene Miloša na levo roko in ga rani; kri se udere; ali to ga malo briga. Miloš zaškriplje z zobmi in mahne nasprot-nika črez pas tako hudo, da ga preseka na dvoje. Mrtev pade Arabec na tla in Miloš mu odseka glave. Sedaj pa pridirjajo Arabčevi tovariši od štirih strani nad njega. Ta je bila huda za junaka; ali hitro skoči proti Relji in Strahili, ki sta ležala zvezana na tleh, preseka konopec, s katerim sta bila zvezana, in zdajci popadeta tudi ona dva vsak za jedno sabljo Arabovo in vsi trije napadejo sovražnike ter jih razpodé kakor volkovi ovce na planini. Potem se odpravijo domóv, nesoč tri Arabove glave v Prizren. (Konec prih.)